

Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗΝ ΕΞΑΕΤΙΑΝ 1945 - 1951

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ΠΑΝ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ

Τὴν 20 Φεβρουαρίου 1952 ἐδόθη εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἐνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν διάλεξις ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον. Ὁ μελετητὴς κ. Παν. Παναγόπουλος, δικηγόρος παρ' Ἄνωτέροις Ἀγγλικαῖς Δικαστηρίοις, ἐχειρίσθη τὸ θέμα του μετὰ ἐξαιρετικῆς δεξιότητος καὶ ἐμβριθείας, ἀποσπᾶσας ἀνεπιφυλάκτους τὰς ἐπιδοκμασίας τοῦ ἐκλεκτοῦ του ἀκροατηρίου. Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὸ κείμενον τῆς ὁμιλίας.

Θὰ ἐπεθύμουν κατ' ἀρχὰς νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἀξιότιμον κ. Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς διὰ τὰ καλὰ του λόγια, καὶ τὴν Σχολὴν διὰ τὴν τιμὴν ποῦ μοῦ ἔκαμε προσφέροντάς μου τὸ φιλόξενον καὶ ἐλεύθερον βῆμα τῆς διὰ μίαν ὁμιλίαν ποῦ δὲν ἔχει μὲν ἄμεσον τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ ἰδικὰ μας, τὰ ἑλληνικὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, θίγει ἔμως ὠρισμένα παρόμοια προβλήματα ὅπως παρουσιάσθησαν σὲ μίαν μεγάλην βιομηχανικὴν χώραν, τὴν Μεγ. Βρεταννίαν, καὶ ἐρευνᾷ τοὺς τρόπους κατὰ τοὺς ὁποίους αὐτὰ ἀντιμετωπίσθησαν κατὰ τὴν πορείαν τῶν κρίσεων ἐξ μεταπολεμικῶν ἐτῶν.

Εἶναι εἰς ὄλους μας ἀντιληπτὸν ὅτι μίᾳ τοιαύτῃ ἀναδρομῇ, ὅσονδήποτε σύντομος καὶ σκιαγραφικῇ, ἀπαιτεῖ περισσότερον τοῦ συνήθους διὰ μίαν ὁμιλίαν, καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔκρινα σκόπιμον νὰ ἀναπτύξω τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ φαινόμενα, αὐτὰ ἀκριβῶς εἰς τὰ ὅποια ἡ Μεγ. Βρεταννία ἐνεφανίσθη τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἔτη μὲ ἀξιώσεις πρωτοπορίας.

Α. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Ἡ προπολεμικὴ θέσις τῆς Μεγ. Βρεταννίας εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα ἐξαπαραχρῆσται ἀπὸ μίαν οἰκονομικὴν σταθερότητα, βασισμένην κατὰ κύριον λόγον εἰς τὴν ἐπεκτεινομένην βιομηχανικὴν τῆς ἰσχύον καὶ εἰς τὴν δυνατότητα τοποθετήσεως τῶν βιομηχανικῶν τῆς προϊόντων εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγορὰς κατὰ τρόπον εὐχερῆ. Ἡ εὐχέρεια αὐτὴ συνίστατο ἐν πολλοῖς εἰς τὴν ἰδιάζουσαν θέσιν τῆς Μεγ. Βρεταννίας ὡς κέντρον μιᾶς ἀχανοῦς καὶ ποικιλομόρφου Κοινοπολιτείας Ἐθνῶν. Ὁ τελευταῖος πόλεμος ἀνέτρεψε τὸ διεθνὲς οἰκονομικὸν σύστημα. Ὅλαι αἱ χώραι ἐστηρίχθησαν μὲ διαρκῶς ἀξζανόμενον ρυθμὸν εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς διὰ βοήθειαν. Τὸ Ἠνωμ. Βασίλειον, μέχρι τοῦ 1939 ὁ μεγαλύτερος πιστωτὴς τοῦ κόσμου, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν πόλεμον ὀφειλέτης. Ἡ θέσις του ἐπεδει-

τῆς χώρας) εἶτε νὰ ἐξωθοῦν πρὸς τὴν παράδοσιν τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ εἰς τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον, χωρὶς βεβαίως τοῦτο νὰ σημαίνει ὅτι θὰ ἀποκτήσουν οὕτω περισσότερα παρεμβατικὰ δικαιώματα οἱ κρατικοὶ παράγοντες. Εἰς οἰονδήποτε ἔμως ἀποτέλεσμα καὶ ἂν ὀδηγήσουν αἱ θετικαὶ ἢ ἀρνητικαὶ ἀντιδράσεις πρὸς τὸ ἔργον τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, πρέπει νὰ γνωρίζουν οἱ συνειδητῶς ἢ ἀσυνειδητῶς ὑπεύθυνοι αὐτῶν, ὅτι θὰ ἔχουν καταστρέψει ἐν ἔθνικὸν ἔργον καὶ μίαν ἔθνικὴν προσπάθειαν καὶ ὅτι βαρετα θὰ εἶναι ἡ εὐθύνη αὐτῶν ἀπέναντι τῆς ἑλληνικῆς δόλότητος.

νώθη ακόμη διότι αί ἄλλαι χῶραι τῆς Κοινοπολιτείας, κυρίως ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πολέμου, παρουσίασαν μίαν καταπληκτικὴν βιομηχανικὴν πρόοδον, καὶ ἡ θέσις των ὡς ὀφειλετῶν ἐκαλυπτεροῦσαν αἰσθητῶς, ὥστε σὲ πολλὰς περιπτώσεις ἐπαύσαν νὰ εἶναι ὀφειλέται.

Τὸ κύριον καὶ μόνιμον χαρακτηριστικὸν ποῦ ἐδέσποσε τῆς ὅλης οικονομικῆς θέσεως τοῦ Ἡνωμ. Βασιλείου, ὑπῆρξεν ἡ ἐμφάνισις ὀξυτάτης κρίσεως ὑπὸ τὴν μορφήν ἑλλείψεως δολλαρίων, ἡ ὁποία ἤρχισεν ἐκδηλουμένη ἤδη πρὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου. Ἀνάκαθεν, ἐξ ἄλλου, ἡ δυνατότης ἀγορᾶς εἰδῶν διατροφῆς καὶ πρώτων ὑλῶν ἐξ Ἀμερικῆς ὑπῆρξε περιωρισμένη λόγῳ ἑλλείψεως δολλαρίων, ἡ ὁποία ἔλλειψις εἶχεν ἤδη ἀρχίσει πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1914-18) καὶ ἡ ὁποία ἐπεδεινώθη λόγῳ τῆς ἐξαντλήσεως κάθε σχετικοῦ πόρου εἰς τὴν τελευταίαν σκληρὰν μεταπολεμικὴν προσπάθειαν. Αἱ ἐξαγωγαί, εἶναι ἀληθῆς, ἐνεφάνισαν κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη μίαν εὐκολον ἄνοδον, ἀλλ' ἐξηρτῶντο ἐν πολλοῖς ἀπὸ τὰς πρώτας ὕλας αἱ ὁποῖαι εἰσῆγοντο καὶ κυρίως ἀπὸ τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας ἦσαν εἰς θέσιν νὰ προσφέρουν αἱ εἰσαγωγεῖς χῶραι. Ὁ κίνδυνος διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν ἦτο πάντα ὁ πληθωρισμός, καὶ πρὸς ἀντιμετώπισίν του αἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου ἐπιβληθεῖσαι στερήσεις συνεχίσθησαν μαζὶ μὲ μίαν προσπάθειαν διατηρήσεως ὑψηλῶν ἐπιπέδων παραγωγῆς ἀντὶ πάσης θυσίας. Ἡ εἰκὼν αὐτῆ τῆς βρετανικῆς οἰκονομίας, ποῦ ἐν πολλοῖς ἦτο ὁμοία μὲ τὴν εἰκόνα ποῦ παρουσίαζαν αἱ οἰκονομίαι καὶ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, προοιώνιζε πολὺ δυστυχεῖς ἡμέρας, μέχρι τῆς ἐποχῆς ποῦ ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια, ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ἀνέτρεψε τὰς καταστροφικὰς προοπτικὰς καὶ ἔδωκε νέας ἐλπίδας εἰς τοὺς ἐλευθέρους εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς. Διὰ τὴν Μεγ. Βρετανίαν τὸ Σχέδιον Μάρσαλ ἐσήμαινε ἓνα σύνολον 2.694.000 000 δολλαρίων ὑπὸ τὴν μορφήν τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καὶ μηχανημάτων. Ἀλλὰ ἐσήμαινε καὶ κάτι περισσότερο... Ἀπετέλεσε μίαν ἀληθῆ μετὰγγισιν αἵματος εἰς ἓνα ἀδύνατον ὄργανισμὸν ποῦ ἠπειλεῖτο ἀπὸ οἰκονομικὴν παράλυσιν.

2. Εἶναι γνωστὰ, ἐν τούτοις, αἱ οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι τὰς ὁποίας ἡ Μεγ. Βρετανία ἀντιμετώπισε κατὰ τὰ ἐξ αὐτὰ μεταπολεμικὰ ἔτη. Τὸν Σεπτέμβριον 1949, ὅταν αἱ βρετανικαὶ ἐξαγωγαὶ εἶχον κατέλθει εἰς σημεῖον ἐπικίνδυνον, ἀνηγγέλθη ἡ ὑποτίμησις τῆς στερλίνας ἐναντι τοῦ δολλαρίου (1). Τὴν πρώτην Ἰανουαρίου 1951, ἡ βοήθεια πρὸς τὴν Μεγ. Βρετανίαν, ὑπὸ τὴν μορφήν βοηθείας τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ἐσταμάτησε τῇ αἰτίῃ τῆς ἰδίας. Συγχρόνως, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν νέων ἀναγκῶν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν καὶ συγχρονισμὸν τῆς πολεμικῆς μηχανῆς, ἡ κρίσις τῶν δολλαρίων κατέστη καὶ πάλιν ὀξυτάτη. Νέοι περιορισμοὶ τῶν εἰσαγωγῶν καὶ νέαι προσπάθειαι αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν καὶ νέαι κηρύγματα αὐταρκείας, κρίνονται ὡς προσωρινὰ μέτρα. Ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας, ἡ ἐνοποίησις τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομικῶν μέσων εἰς τὸ ὀργανικὸν πλαίσιον μιᾶς ἀληθοῦς Ἀτλαντικῆς Κοινότητος, φαίνεται νὰ ἀποτελῇ τὴν δυνατὴν μονιμωτέραν λύσιν εἰς τὰ προβλήματα ποῦ ἀντιμετωπίζουσι αἱ

(1) Βλ. σχετικὰ ἄρθρα ἡμῶν, δημοσιευθέντα εἰς ἐφημερίδα «Οἰκονομικὸς Χρόνος» ἀρ. φύλλων 13, 14, 16, τοῦ 1949 ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Αἷτια τῆς κρίσεως τῆς Στερλίνας», «Ἡ κρίσις τῆς Στερλίνας καὶ ἡ ἐπιβίωσις τῶν ἐλευθέρων λαῶν», «Πρῶται ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ὑποτίμησιν τῆς λίρας».

ἀληθιναί Δημοκραταί εἶταν δέχονται τὰ κτυπήματα τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ.

3. Ἡ εἰκὼν τὴν ὁποῖαν σὰς παρουσίασα μέχρι τώρα ἀποτελεῖ μίαν σύντομον καὶ ἀπλὴν σκιαγραφίαν τῶν δυσχερειῶν ποῦ συνήνητησεν ἡ βρετανικὴ οἰκονομία μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου, μὰς εἶναι δὲ ἀπαραίτητος διὰ τὴν καλυτέραν κατανόησιν τῆς ὀλης θέσεως τῆς Μεγ. Βρεταννίας εἰς τὴν διεθνή σκηνήν. Μέσα ὁμως εἰς τὸ πλέγμα τῶν δυσχερειῶν αὐτῶν, ἡ Μεγ. Βρεταννία λέγεται ὅτι διήλθε διὰ μέσου μιᾶς ἀληθοῦς ἐπαναστάσεως, εἰρηνικῆς ὁμως καὶ ἀναιμάκτου. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπαναστάσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη μὲ σειρὰν ὀλην μέτρων ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ πεδίου, δὲν εἶναι εἰσέτι δυνατὸν νὰ ἐκτιμηθοῦν εἰς ὀλην των τὴν ἔκτασιν, ἕνα ὁμως εἶναι ἀπολύτως βέβαιον. Ὅτι ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ πολιτικὴ τῆς ὑπευθύνου Βρεταννικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν πενταετίαν 1945—50, ἀπέτρεψε τὸν κίνδυνον ἀνατροπῆς τοῦ κοινωνικοῦ καθεστώτος καὶ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ κομμουνισμοῦ... Θὰ ἦτο δύσκολον νὰ ἀποχωρήσῃ κανεὶς τὴν ἐφαρμοσθεῖσαν πολιτικὴν ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τοῦ ὑπευθύνου πολιτικοῦ κόμματος τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο εἰς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὴν δύσκολον αὐτὴν περίοδον. Δὲν θὰ ἤθελα ὁμως, οὔτε εἶναι ὀρθὸν νὰ δοθῇ οὔδεμια πολιτικὴ χροιά εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεμάτων μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀσχοληθῶ περαιτέρω.

4. Ἴσως ἦτο συμπτωματικὴ ἡ ἀνοδος τοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος εἰς τὴν Ἀρχήν. Πάντως καὶ αὐτὸ τὸ γεγονός δείχνει τὸ ὄξύ πολιτικὸν αἰσθητήριον ἐνὸς λαοῦ ποῦ ἔζησε καὶ ἐτελειοποίησε τὰς ἀρχὰς τῆς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας. Ὅταν τὸ 1945, ὁ πατέρας τῆς Νίκης, ὁ θαυμαστός αὐτὸς ἄνθρωπος, ὁ Οὐίνστον Τσώρτσιλ, τὴν ἐπομένην τοῦ θριάμβου τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς βαρβαρότητος, ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τοῦ νικητοῦ βρετανικοῦ λαοῦ, κατεψηφίσθη. Ἡ ἔννοια τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1945 δὲν ἦτο ἡ ἀποδοκιμασία δι' ἕνα κόμμα (τὸ Συντηρητικόν) καὶ δι' ἕνα ἀρχηγόν. Ἦτο ἡ ἀξιολόγησις τῶν προβλημάτων τῆς σιγιμῆς. Ἦτο ἡ μοιραία ἐξέλιξις ἡ ὁποία εἶχεν ἀνακοπῆ ὑπὸ τὰ πλήγματα τῶν συμφορῶν τοῦ πολέμου, μία ἐξέλιξις ποῦ εἶχεν ἤδη ὀριμάσει, ἔστω καὶ σὲ γενικὰς γραμμὰς, μέσα στὰς συνειδήσεις τῆς πλειοψηφίας τοῦ βρετανικοῦ λαοῦ. Αἱ πικραὶ ἡμέραι ποῦ ἠκολούθησαν τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἐπανήλθον ζωηραὶ εἰς τὴν φαντασίαν αὐτῶν ποῦ τὰς εἶχαν ζήσει, καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνισότης ποῦ ὑπῆρχον πρὸ μερικῶν ἀκόμη ἔτων ἦσαν πλέον ἀπαράδεκτοι. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ Μεγ. Βρεταννία ὑπῆρξεν ἡ χώρα τῶν μεγάλων ἀντιθέσεων, τῆς πενίας καὶ τοῦ πλοῦτος. Ἡ διανομὴ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν διαφόρων παραγωγικῶν τάξεων ἦτο πολὺ ἀνισος. Ἀρκεὶ νὰ σημειωθῇ ὅτι, πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἔτων, 50 000 πρόσωπα ἦσαν ἰδιοκτῆται τῶν 40% τῆς ἰδιοκτησίας ὀλοκληρου τῆς χώρας. Τὸ αἶτημα τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἦτο κάτι δυνατώτερον ἀπὸ ἀνιδιότητε ἐπιχειρηματολογία, ἡ ἀνάγκη μειώσεως κατὰ τὸ δυνατόν τῶν ἀνισοτήτων ἰσχυροτέρα ἀπὸ κάθε ὀρθολογισμένον σύστημα οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Καὶ ἀμέσως μετὰ τὸν τερματισμὸν τοῦ πολέμου ἔχομεν διαρκεῖς αὐξήσεις τῆς φορολογίας ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος, αὐστηρότατα προγράμματα προτεραιότητος εἰς τὰ ἔργα ἀνοικοδομήσεως μὲ κυρίαν κατευθυντήριον γραμμὴν τὴν ἱκανοποίησιν τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν ἐπιειχοῦσης καὶ γενικωτέρας σημασίας. Τὸ σύστημα τῶν διανομῶν διὰ τοῦ δελτίου συνεχίζεται μὲ αὐστηροτάτην προσήλωσιν ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πολέμου, καὶ ὁ ἀγορανομικὸς ἔλεγχος τῶν τιμῶν λαμβάνει καθολικὴν ἐκ-

τασιν, μέχρι τῶν ἀπωτάτων λεπτομερειῶν τῆς οἰκονομικῆς καὶ ἐμπορικῆς δραστηριότητος.

5. Ἐν τούτοις, τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς ὅλης πολιτικῆς τῆς Ἐργατικῆς Κυβερνήσεως, ὅταν εὐρέθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν, ἦτο ἐὰν θὰ ἔπρεπε νὰ προχωρήσῃ μὲ ὅσα εἶχεν ἐξαγγείλει κυρίως ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐθνικοποίησιν ὠρισμένων ἐπιχειρήσεων. Τὸ κριτήριον διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ἐπιχειρήσεων ποῦ θὰ ἐθνικοποιουῖντο δὲν ἦτο εὐκόλον καὶ εἶχε πολλὰς πλευράς. Θὰ ἐθνικοποιουῖντο αἱ πλέον ἐπικερδεῖς ἐπιχειρήσεις; Ἡ αἱ ὀλιγώτερον ἐπικερδεῖς; Αἱ πλέον ἀποδοτικαὶ ἢ αἱ ὀλιγώτερον ἀποδοτικαὶ; Αὐταὶ ποῦ εὐρίσκοντο σὲ κατάπτωσιν ἢ αὐταὶ ποῦ ἀνεπτύσσοντο διαρκῶς; Αὐταὶ αἱ βιομηχανίαι ποῦ ἀπετελοῦντο ἀπὸ πολλὰς μονάδας ἢ ἐκεῖναι μὲ τὰς ὀλίγας, μεγάλας ὅμως, μονάδας; Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ γίνῃ μιὰ σωστὴ ἐπιλογή ἀπὸ τὰ κριτήρια αὐτά, ἦτο νὰ ξεκινήσῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν γιὰτὶ χρειάζεται ἐθνικοποίησις, ἢ ὅποια φυσικὰ (καὶ αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ εἶναι πάντα σαφές μέσα στὸ μυαλό μας) δὲν εἶναι σκοπὸς καθ' ἑαυτὸν ἀλλὰ μόνον μέσον γιὰ τὴν προώθησιν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Εἰς τί συνίσταται αὐτὸ τὸ δημόσιον, τὸ κοινὸν συμφέρον; Εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα, τὸ δημόσιον συμφέρον ἀπαιτεῖ ἕνα ἀνώτερον ἐπίπεδον ζωῆς, ἕνα ἐπίπεδον στηριζόμενον εἰς περισσοτέραν δικαιοσύνην καὶ ἰσότητα, ἕνα ἐπίπεδον τὸ ὅποιον, τοῦλάχιστον, δὲν θὰ πρέπει νὰ λίπητῃ κάτω ὠρισμένων ἐλαχίστων ὀρίων. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, οἱ εἰσηγηθέντες τὰ μέτρα τῆς ἐθνικοποιήσεως εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπίστευον ὅτι τὸ δημόσιον αὐτὸ συμφέρον θὰ ἐξυπηρετεῖτο καλύτερα μὲ τὴν ἐθνικοποίησιν, ἢ ὅποια, κατ' αὐτοῦς, «θὰ ἔδιδε εἰς τὸν λαὸν τὴν δύναμιν νὰ ἐξουσιάζῃ τὸ πεπρωμένον του».

6 Ἀλλὰ ὅταν λέγωμεν ἐθνικοποίησιν, ἀσφαλῶς δὲν εἴμεθα βέβαιοι διὰ τὸ περιεχόμενον τῆς λέξεως, καὶ θὰ πρέπει νὰ καθορίσωμεν τὸ περιεχόμενον τῆς ὅπως τὸ ἀντελήφθησαν καὶ ὅπως τὸ καθώρισαν οἱ ἐμπνευσταὶ τῶν βασικῶν νόμων περὶ ἐθνικοποιήσεως. Αἱ ἐθνικοποιήσεις αὐταὶ ἔγιναν μέσα εἰς μιάν οἰκονομίαν ἢ ὅποια εἶχε μικτὴν μορφήν. Αὐτὸν τὸν μικτὸν χαρακτήρα τῆς οἰκονομίας θὰ πρέπει δι' ὀλίγων νὰ ἀναπτύξωμεν.

Ἡ ἐκλογή διὰ κάθε βιομηχανίαν δὲν εἶναι μεταξὺ πλήρους δημοσίας καὶ πλήρους ἰδιωτικῆς (ἀτομικῆς) ἰδιοκτησίας, ἀλλὰ μεταξὺ πλήρους δημοσίας ἰδιοκτησίας καὶ δημοσίου ἐλέγχου. Ὑπάρχουν δηλαδὴ περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἀρκετὸν οἱ ἰδιῶται—ἐργοδῶται νὰ ἐνεργοῦν μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ προγράμματος ποῦ ὑποβάλλεται ἀπὸ τὸ Κράτος καὶ νὰ ἐλέγχωνται ἀπλῶς ἀπὸ τὸ Κράτος. Ὅταν ὁ δημόσιος αὐτὸς ἔλεγχος δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀποτελεσματικὸς, τότε πιθανὸν νὰ ἐνδεικνύται καὶ ἡ δημοσία ἰδιοκτησία μέρους, ἀλλὰ ὄχι τοῦ συνόλου, τῶν παραγωγικῶν μέσων μιᾶς δεδομένης βιομηχανίας. Παραλλήλως πρὸς αὐτὴν τὴν κίνησιν, ἢ διατήρησις καὶ ἐνθάρρυνσις τοῦ συνεργατικοῦ κινήματος βοηθοῦν πολὺ, ἐνῶ αἱ διάφοροι δημοτικαὶ ἐπιχειρήσεις διαρκῶς ἐπεκτείνονται καὶ εἰς ἄλλας ἀξιολόγους σφαίρας δράσεως. Μὲ ἄλλους λόγους ὑπάρχει ἀρκετὴ ποικιλία μέσων διὰ τὴν καλυτέραν ἀσκήσιν τῆς βιομηχανικῆς πολιτικῆς. Εἶναι ἀναμφίβητον ὅτι ὁ δημόσιος ἔλεγχος μόνον θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπιτελέσῃ πολλὰ. Ἐὰν ἡ κυβερνήσις ἐλέγχῃ τὰς πρώτας ὕλας, θὰ δύναται νὰ εὐνοήσῃ τὴν σύστασιν ὠρισμένων βιομηχανιῶν καὶ τὴν μείωσιν ἄλλων. Ἡμπορεῖ ἐπίσης νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν τακτικὴν τῶν πωλήσεων. Πράγματι, αὐτὸ ἐφηρμόσθη ἤδη. Π.χ. ξυλεία

προσφέρετο μόνον διὰ τὴν παραγωγὴν τυποποιημένων ἐπίπλων (utility) καὶ ὁ χάλυψ ἀφρέθη ἀπὸ ὀρισμένας βιομηχανίας αἱ ὁποῖαι δὲν κατώρθωσαν νὰ πωλήσουν ἀρκετὰ εἰς ξένας ἀγοράς. Διὰ μέσου τοῦ αὐστηροῦ ἐλέγχου, αἱ τιμαὶ ἤμπορουν νὰ παραμείνουν σταθεραί. Ὁρισμένοι ἐξ ἄλλου φορολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ ἐπιτρέπουν τὴν διάθεσιν χρημάτων δι' ἐρεύνας πρὸς αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς. Ὑψηλοὶ φόροι ἐπὶ τῶν ἀγορῶν ὀρισμένων μᾶλλον πολυτελῶν ἀγαθῶν (purchase tax), ἀποτρέπουν τὴν διάθεσιν τοιούτων ἀγαθῶν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν. Ὁ κίνδυνος, ὅμως, μὲ μερικoὺς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἐλέγχους, εἶναι ὅτι πολλὰς φορές δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτουμένην εὐλυγισίαν καὶ ἀπαιτοῦν μεγάλον ἀριθμὸν προσώπων διὰ τὴν παρακολούθησιν των.

7. Εἰς αὐτὴν τὴν μικτὴν οἰκονομίαν δὲν θὰ πρέπει νὰ λησμονηθῇ ἡ προσπάθεια βοήθειας τῶν ἰδιωτικῶν βιομηχανιῶν διὰ νὰ καταστοῦν πλέον ἀποδοτικαί.

Ἴσως εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ ἐθνικοποίησις νὰ βοηθῇ μᾶλλον τὰς μικρὰς αὐτὰς ἐπιχειρήσεις Πράγματι, στὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν, πρὸ τοῦ πολέμου, πέραν τοῦ ἡμίσεος, αἱ ἰδιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις ἦσαν μικραί, ἀπασχολοῦσαι κάτω τῶν πενήντα προσώπων. Αἱ ἐπιχειρήσεις αὐταὶ ἀσφαλῶς ἐπιέζοντο δεινῶς ἀπὸ τὴν δρᾶσιν ὀρισμένων γιγαντιαίων μονοπωλιακῶν ἐπιχειρήσεων, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ἦσαν ὅσον ἐπρεπε ἀποδοτικαί, τόσοσιν λόγῳ τῆς ὑπάρξεως τῶν μονοπωλιῶν αὐτῶν, ὅσον καὶ λόγῳ τῶν ὑψηλῶν τιμῶν ὀρισμένων ὕλικῶν τὰ ὁποῖα ὀρισμένοι βασικαὶ βιομηχανικαὶ διαθέτον ἀνεξελέγκτως. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, εἰς τὸν τομέα αὐτόν, ἡ ἐθνικοποίησις τῶν μονοπωλιακῶν ἐπιχειρήσεων ἢ τῶν βασικῶν βιομηχανιῶν, θὰ ἐβοῦθη τὰς ἰδιωτικὰς μικρὰς ἐπιχειρήσεις μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς μικτῆς αὐτῆς οἰκονομίας. Πράγματι, ἰδρύθησαν ἤδη ὀρισμένοι δημόσιαι ἐταιρίαι μὲ σκοπὸν τὴν εὐνοϊκὴν χρηματοδότησιν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου διαθέτει διάφορα εἰδικὰ συμβούλια διὰ τὴν βοήθειαν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸν ἀγῶνα των διὰ μεγαλυτέραν ἀποδοτικότητα.

8. «Μερικὴ Ἐθνικοποίησις» εἶναι ἕνας ἄλλος τρόπος ἐλέγχου. Ὑπάρχουν τρεῖς κύριοι βαθμοὶ μερικῆς ἐθνικοποιήσεως :

α) Ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ εἶναι ἰδιοκτῆτης μέρους τοῦ στερεοῦ πραγματικοῦ κεφαλαίου μιᾶς βιομηχανίας, χωρὶς νὰ εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν διακυβέρνησιν καὶ διεύθυνσιν τῆς. Δύναται, ἐπὶ παραδείγματι, νὰ ἐνοικιάζῃ οὐσιώδεις ἐγκαταστάσεις εἰς ἐργοστασιάρχας, ὅπως τὸ Ὑπουργεῖον Ἐφοδιασμοῦ κάμνει σχετικῶς μὲ τὴν βιομηχανίαν κατασκευῆς ὥρολογίων.

β) Ἐνῶ τὸ κύριον μέρος ἐνὸς κλάδου τῆς βιομηχανίας ἀφίεται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἰδιοκτησίαν, ὀρισμένοι πλήρεις ἐταιρίαι δύνανται νὰ ἀποκτηθοῦν ἢ νὰ ἰδρυθοῦν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ διευθύνωνται ὑπὸ τοῦ Δημοσίου. Τοῦτο συνέβη μὲ τὴν ἐταιρίαν Short Bros Ltd., ἣτις δὲν παρήγαγε ἀρκετὰ ἀεροπλάνα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου. Ὅλαι αἱ μετοχαὶ τῆς ἐταιρίας ἠγοράσθησαν ἐπὶ δροῖς διαρκείαν τοῦ πολέμου. Ὅλαι αἱ μετοχαὶ τῆς ἐταιρίας ἠγοράσθησαν εἰς δικαιούχους τοῦ Ὑπουργείου Παραγωγῆς Ἀεροπλάνων ὅπερ καὶ διώριζε τὸ διοικητικὸν συμβούλιον. Ἡ ἐταιρία αὐτὴ δὲν ἐπανήλθεν εἰς ἰδιωτικὰς χεῖρας ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου.

γ) Ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ παραλάβῃ ἕνα μέγα μέρος ἀλλ' οὐχὶ ὀλόκλη-

ρον τήν βιομηχανίαν, κατά τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Transport Act, ἡ ὁποία ἀπέκλεισε ὀδικοὺς μεταφορεῖς μικρῶν ἀποστάσεων ἀπὸ τὰ μέτρα δημοσίας ἰδιοκτησίας. Σὲ μερικὰς βιομηχανίας, ὅπως ἡ βιομηχανία ἀνεγέρσεως οἰκῶν καὶ κτιρίων γενικῶς, ὑπάρχουν πολυάριθμοι μικραὶ ἐπιχειρήσεις καὶ, ἀπὸ ἀπόψεως διοικήσεως τοῦλάχιστον, θὰ ἦτο ἐξαιρετικῶς περίπλοκον νὰ τὰς περιλάβῃ κανεὶς ὄλας εἰς ἓν σχέδιον ἐθνικοποιήσεως.

Συνήθως ἐξαιροῦνται αἱ ἐπιχειρήσεις ἐκεῖναι ποὺ ἀπασχολοῦν ἓνα μικρότερον ἀριθμὸν ἐργατῶν. Ἀλλὰ, μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ὑπάρχει φυσικὰ ὁ φόβος νὰ καταστρατηγηθῇ ὁ νόμος διὰ τῆς ὑποδιαρέσεως μεγάλων ἐπιχειρήσεων εἰς μικροτέρας μονάδας ἱκανὰς νὰ ἀποφύγουν τὴν δημοσίαν ἰδιοκτησίαν.

9. Ὅπου μόνον μέρος μιᾶς βιομηχανίας ἐθνικοποιήθη αἱ δημοσῖαι ἐπιχειρήσεις δύνανται νὰ ἐξυπηρετοῦν διαφόρους σκοποὺς.

α) Θὰ ἠδύνατο, φέρ' εἰπεῖν, νὰ συμπληρώουν τὴν παραγωγὴν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅπου αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἦσαν ἐλαττωματικαί.

β) Αἱ δημοσῖαι αὐταὶ ἐπιχειρήσεις θὰ ἠδύνατο νὰ προκαλέσουν συναγωνισμὸν μὲ τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις διὰ νὰ μειώσουν τὰς τιμὰς, ὅπου αὐταὶ εἶναι ὑπερβολικὰ ὑψηλαί. Τοιοῦτος συναγωνισμὸς θὰ ἦτο εἰδικῶς εὐεργετικὸς σὲ ὀρισμένους κλάδους ποὺ κυριαρχοῦνται ἀπὸ μονοπώλια. Π. χ., εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἡ δημοσία Tennessee Valley Authority προῆλθεν εἰς συναγωνισμὸν μὲ ἰδιωτικὰς ἐταιρίας παραγωγῆς καὶ διανομῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τῶν τιμολογίων εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν.

Θὰ ἦτο προσφορώτερον, ἀσφαλῶς, ὅπως καὶ αἱ ἰδιωτικαὶ καὶ αἱ δημοσῖαι ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι συναγωνίζονται ἀπ' εὐθείας μεταξὺ των, προβοῦν εἰς ἐλλεικρινεῖς ἀποκαλύψεις ὡς πρὸς τὰ ἐξοδά των, ἐπὶ τῇ βάσει ἐνιαίων τυποποιημένων συστημάτων ἐλέγχου καὶ ὑπολογισμοῦ.

γ) Αἱ δημοσῖαι ἐπιχειρήσεις θὰ ἠδύνατο νὰ δροῦν ὡς κίνητρον διὰ τὴν μεγαλύτεραν ἀποδοτικότητα τῶν ἰδιωτικῶν ἐταιριῶν, μὲ τὸ νὰ καταστοῦν ὑποδείγματα ὀργανώσεως καὶ ἐρεῦνης πρὸς νέας καὶ ἀποτελεσματικὰς μεθόδους παραγωγῆς.

Ὁὕτω ὁ Agricultural Act (Ἀγροτικὸς Νόμος, 1947) προβλέπει διὰ τὰς δημοσίας ἀγροτικὰς ἐπιχειρήσεις νὰ διευθύνωνται ὑπὸ τῆς Agricultural Land Commission πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀνωτέρω ἀποτελέσματος.

Κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, ὅπως εἶδαμε, δὲν ὑπάρχουν μόνον διάφοροι ποικιλίαι δημοσίου ἐλέγχου ἀλλ' ὑπάρχουν ἐπίσης διάφοροι βαθμοὶ δημοσίας ἰδιοκτησίας. Ἡ ἐθνικοποίησις δὲν εἶναι μία ἄκαμπτος ἔννοια καὶ, σύμφωνα μὲ τὴν ἀγγλικὴν παράδοσιν, κάθε ποικιλία μεθόδου καὶ βαθμοῦ εἶναι εὐπρόσδεκτος.

10. Ἀπὸ τὸ 1945 ἕως τὸ 1950 ἡ Βρετανικὴ Κυβέρνησις (Ἐργατικὸν Κόμμα) προέβη εἰς τὴν ἐθνικοποίησιν τῶν κάτωθι ἐπιχειρήσεων (*).

α) Βιομηχανία ἀνθρακος, β) Γκαζ καὶ ἠλεκτρισμὸς, γ) Σιδηρόδρομοι, δ) Ὅδικοι μεταφοραὶ καὶ Ὑπηρεσίαι πρὸς ταξιδιώτας, ε) Ὑδάτινοι ὁδοί, μεταφοραὶ διὰ ποταμῶν κλπ., στ) Εἰσαγωγή καὶ διάθεσις τοῦ ἀκατεργάστου βάρβακος, ζ) Ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι, η) Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας καὶ θ) Τὸ ἐγκαταλειφθὲν

(*) Βλ. κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τοὺς ἀκολουθοῦντας νόμους: Banc of England Act (1946), Civil Aviation Act (1946), Coal Industry Nationalisation Act (1946), Electricity Act (1947), Transport Act (1947), Gas Act (1948), Iron and Steel Act (1949).

σχέδιον, κατόπιν τῆς ἀποτυχίας του, διὰ τὴν παραγωγὴν φυσικῶν εἰς Ταγκα-
νίκαν. ι) Τέλος, θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ προστεθῆ καὶ ὁ ἀποσυρθεὶς ὑπὸ τῆς παρουσίας
συντηρητικῆς Κυβερνήσεως Νόμος τοῦ Σιδήρου καὶ Χάλυθος.

11. Τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ὀργανώσεως των συνίστανται : α) Εἰς
τὴν ἀνάθεσιν τῆς διοικήσεως εἰς ἓν συμβούλιον (Board) ἢ εἰς ἓν νομικὸν πρό-
σωπον δημοσίου δικαίου (Public Corporation) καὶ οὐχὶ εἰς χεῖρας τοῦ ἀρμοδίου
ὑπουργοῦ ἢ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐνὸς ἐκλεγομένου σώματος· β) Ἡ διομηχανία ὄργα-
νῶθη ὡς μία μεγάλη ἐκτάσεως μονοπωλιακὴ ἐπιχείρησις, καλύπτουσα συνήθως
ὅλην τὴν χώραν, καὶ ὄχι ὡς ἀριθμὸς μικροτέρων μονάδων.

Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου ὀρίζονται ἀπὸ τὸν ἀρμοδίον ὑπουργόν. Π. χ. τὰ
μέλη τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ἀνθρακος (National Coal Board) ὀρίζονται ἀπὸ
τὸν Ὑπουργὸν Καυσίμων καὶ Ἐνεργείας. Τὸ Συμβούλιον εἶναι ἓνα συλλογικὸν
σῶμα ὅπερ ἐνάγχι καὶ ἐνάγεται, με ὠρισμένας ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρεώσεις καὶ δι-
καιώματα, καὶ ὑπόκειται εἰς φορολογίαν κατὰ τὸν συνήθη τρόπον. Ἐκτὸς ἀπὸ
τὴν ἐξουσίαν τῶν διορισμῶν καὶ τῆς παύσεως, ὁ ὑπουργὸς ἔχει σπουδαίαν ἐξου-
σίαν καθοδηγήσεως τοῦ συμβουλίου κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων του.
Ἡ γενικὴ ἰδέα, πίσω ἀπὸ αὐτὰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, εἶναι ὅτι, ἐνῶ ὁ ὑπουρ-
γὸς καὶ ἡ Βουλὴ θὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπηρεάζουν τὴν γενικὴν πολιτικὴν
τοῦ συμβουλίου, τὸ συμβούλιον θὰ εἶναι ἐλεύθερον εἰς πλείστας περιπτώσεις νὰ
διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς διομηχανίας σύμφωνα με τὴν ἱκανότητά του καὶ τὴν
κρίσιν του.

Δὲν ὑπάρχει βασικὸς τύπος τοῦ νομικοῦ αὐτοῦ προσώπου καὶ πιθανὸν νὰ
ὑπάρχουν ὠρισμένα παραλλαγὰι. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὑπάρχει πάντα αὐτὸ τὸ
συμβούλιον με τὴν νομικὴν προσωπικότητα, ἀλλὰ ἡ μέθοδος τοῦ διορισμοῦ τοῦ
συμβουλίου καὶ, ὑπεράνω ὅλων, ἡ ἐκ τοῦ νόμου ἐξουσία τοῦ ὑπουργικοῦ ἐλέγχου
δύναται νὰ ποικίλῃ (*).

Ἐπίσης, ἡ κυριώτερα ἀδυναμία ἀπὸ τῆς ὀργανωτικῆς πλευρᾶς, ὅπως αὕτη
θεμελιούται διὰ τῶν νόμων τῆς ἐθνικοποιήσεως, εἶναι ἡ ἀβεβαία κατανομὴ τῆς
ἐξουσίας μεταξὺ τοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ ὑπουργοῦ. Μερικοὶ παραλληλίζουσι τὸ νο-
μικὸν αὐτὸ πρόσωπον, καὶ εἰδικώτερον τὸ διοικητικὸν τοῦ συμβουλίου, με τὸ διοι-
κητικὸν συμβούλιον τῶν ἰδιωτικῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

ἘΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ

12. Ὁ πρῶτος κυριώτερος νόμος, Coal Industry Nationalisation Act
(1946), προέδλεπε μόνον διὰ μίαν ἐνιαίαν μονάδα διακυβερνήσεως τῆς διομηχανίας
τοῦ ἐκάλυπτε ὅλα τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς χώρας. Ἡ κυρία ἔμφασις ἦταν ἐπὶ τῆς
ἐθνικοποιήσεως μᾶλλον, παρὰ τῆς κοινωνικοποιήσεως. Ἡ διομηχανία ἀνθρακος θὰ
διηυθύνετο ὡς μία μοναδικὴ μονάς. Τὸ κεντρικὸν συμβούλιον (χωρὶς τοῦτο νὰ τὸ
προβλέπη εἰδικῶς ὁ νόμος) ἱδρυσεν ἐννέα περιφερειακὰ συμβούλια καὶ, ὑπ' αὐτὰ,
δεκαοκτὼ τοπικὰς διευθύνσεις.

Ὁ Transport Act (1947) ἀντιμετώπισε πολυπλοκώτερα προβλήματα, λόγῳ
τῆς φύσεως ἀκριβῶς τοῦ ἀντικειμένου, δηλαδὴ τῆς μεταφορᾶς. Πρὸς τὸν σκοπὸν

(*) Ὑπάρχουν π. χ. σημαντικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῆς συνταγματικῆς θέσεως τοῦ τέως
Central Electricity Board καὶ τοῦ σημερινοῦ British Electricity Authority.

αὐτὸν ἴδρυσε τὴν British Transport Commission, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ νομοθέτης δίδει τὰ δικαιώματα καὶ ἐπιβάλλει τὰς ὑποχρεώσεις. Ἐν τούτοις ὁ νόμος προβλέπει διὰ τὴν ἴδρυσιν δημοσίων ὀργανισμῶν, γνωστῶν ὡς «Ἐκτελεστικά», διὰ νὰ βοηθοῦν τὴν Ἐπιτροπὴν (Commission) πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῆς. Ὁ ὑπουργὸς ὀρίζει τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὄνοματὰ τῶν μελῶν τῶν ἐκτελεστικῶν αὐτῶν μετὰ ἀνταλλαγὴν γνωμῶν μετὰ τῆς Ἐπιτροπῆς (Commission). Δὲν εἶναι τόσοσ ἐυκολον νὰ καθορίσωμεν ἐπακριβῶς τὴν θέσιν αὐτῶν τῶν Ἐκτελεστικῶν. Ἐκ τοῦ νόμου ἀποτελοῦν πράκτορας ἢ ἀντιπροσώπους τῆς Commission καὶ ἔχουν μόνον τὰ καθήκοντα τὰ ὁποῖα τοὺς δίδονται δι' εἰδικοῦ σχεδίου ἐκπονουμένου ὑπὸ τῆς Commission καὶ ἐγκρινομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ. Τὸ σχέδιον αὐτὸ δημοσιεύεται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ ἐπ' αὐτοῦ μεταγενέστεραι τροποποιήσεις.

Ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐκείνων ποῦ ἔχει ἐξουσίαν ἡ Ἐκτελεστικὴ δυνάμει τοῦ σχεδίου αὐτοῦ, ἀντικαθιστᾷ οὕτως εἰπεῖν αὐτὴν τὴν Ἐπιτροπὴν, ἐκ δὲ τῆς Ἐκτελεστικῆς ἐξαρτῶνται πλέον τὸ προσωπικὸν καὶ οἱ ἐργάται, ὡς ἂν αὕτη ἦτο ὁ ἐργοδότης.

Αὐτὴ ἡ μορφή, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ γεγονός ὅτι οἱ πρόεδροι καὶ τὰ μέλη τῶν ἐκτελεστικῶν ὀρίζονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ὄχι ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς (ἂν καὶ κατόπιν συμβουλευτικῆς γνώμης τῆς Ἐπιτροπῆς), καθιστᾷ τὰς ἐκτελεστικὰς κἀτι πάρα πάνω ἀπὸ ἀπλοῦς πράκτορας. Εἶναι, πράγματι, κἀπως πιὸ ἰσχυραὶ ἀπὸ τὰ περιφερειακὰ Συμβούλια τοῦ Ἄνθρακος.

Ὁ Electricity Act, ἐπίσης, ἴδρυσεν ἓνα Ἐθνικὸν Συμβούλιον ἀλλὰ ἐπροχώρησε περισσότερον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀποκεντρώσεως ἀπὸ τοὺς νόμους διὰ τὸν ἄνθρακα καὶ τὰς μεταφοράς. Πράγματι, ὁ νόμος ἴδρύει 14 τοπικὰ συμβούλια (Boards) μὲ ὀρισμένα ἐκ τοῦ νόμου δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις. Ἡ British Electricity Authority εἶναι ὑπεύθυνος ὄχι μόνον διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἀλλὰ καθήκον ἔχει νὰ ἀναπτύξη καὶ διατηρήσῃ ἓνα ἀποδοτικόν, συντονισμένον καὶ οἰκονομικὸν σύστημα ἠλεκτρισμοῦ, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀκκιεῖ ἔλεγχον εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν ἐπὶ τῶν τοπικῶν συμβουλίων. Τὰ τοπικὰ συμβούλια καθορίζουν τὰ τιμολόγια διὰ τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα τὸ διανεμόμενον ὑπ' αὐτῶν, ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ἐν τούτοις, μέχρις ἐνὸς σημείου, τῆς Electricity Authority. Ἀξιοσημείωτον ἐπίσης εἶναι τὸ γεγονός ὅτι οἱ πρόεδροι καὶ τὰ μέλη τῶν τοπικῶν συμβουλίων διορίζονται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ καὶ ὄχι παρὰ τῆς British Electricity Authority, ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ἄνθρακος οἱ πρόεδροι καὶ τὰ μέλη τῶν περιφερειακῶν συμβουλίων ὀρίζονται ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον (National Coal Board).

Τὸ γκάς ἐθνικοποιήθη τὸ 1948. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ὀργάνωσις φαίνεται ὁμοία μὲ αὐτὴν διὰ τὸν ἠλεκτρισμὸν. Ὑπάρχει τὸ Gas Council (Συμβούλιον τοῦ Γκάς) καὶ δώδεκα τοπικὰ Συμβούλια Γκαζιοῦ. Ἀλλὰ αἱ ἐκ τοῦ νόμου σχέσεις τῶν κεντρικῶν καὶ τοπικῶν ἀρχῶν εἶναι ἐντελῶς διάφοροι. Διότι, εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Γκάς, τὰ τοπικὰ συμβούλια εἶναι τὰ σημαίνοντα σώματα, εἶναι ἰσότιμα σχεδὸν μὲ τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον εἰς τὰς ἄλλας βιομηχανίας, καὶ δὲν εἶναι ὑποτελῆ τοπικὰ σώματα. Τὸ Συμβούλιον τοῦ Γκάς εἶναι ἓνα εὐρύτατα ἀντιπροσωπευτικὸν σῶμα διὰ τὴν ὅλην βιομηχανίαν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς προέδρους

ἑκάστου τῶν 12 τοπικῶν συμβουλίων μεθ' ἑνὸς ἀνεξαρτήτου προέδρου καὶ ἀντιπροέδρου ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ.

Τὰ πραγματικὰ ἐνεργητικὰ τῆς βιομηχανίας αὐτῆς, τὰ ὅποια παραχωροῦνται διὰ τοῦ νόμου αὐτοῦ, περιέρχονται εἰς τὰ τοπικὰ συμβούλια καὶ ὄχι εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον, καὶ μόνον αὐτὰ τὰ συμβούλια ἔχουν τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἐξουσίαν νὰ παράγουν καὶ διανέμουν γκάζ.

13. Παρὰ τὴν τύχην τοῦ νομοσχεδίου περὶ ἐθνικοποιήσεως τοῦ σιδήρου καὶ χάλυθος ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς συντηρητικῆς Κυβερνήσεως Τσῶρτσιλ, θὰ ἦτο ἐνδιαφέρον νὰ ἐτονίζαμεν μερικὰ σημεῖα ἀπὸ τὸν νόμον, ὅπως ἐψηφίσθη ἀπὸ τὴν Βουλὴν εἰς τὴν ὁποίαν τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα εἶχε τὴν πλειοψηφίαν (Iron and Steel Act, 1949). Ἀπὸ μίαν ἀποψιν, ὁ νόμος αὐτὸς προσφέρει τὴν πλέον ἀποκεντρωτικὴν μορφήν ὀργανώσεως ἀπὸ ἄλλους τοὺς ἄλλους νόμους, καὶ ἀσφαλῶς εἶναι ἐνδεικτικὸς τῆς ὄλης στάσεως τοῦ Κοινοβουλίου ὡς πρὸς τὸ πρόβλημα τῆς ὀργανώσεως τῶν ἐθνικοποιημένων βιομηχανιῶν, προφανῶς κατόπιν σχετικῆς πείρας ἀποκτηθείσης ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῶν ἄλλων νόμων περὶ ἐθνικοποιήσεως. Ὁ Νόμος περὶ Σιδήρου καὶ Χάλυθος προβλέπει τὴν ἴδρυσιν ἑνὸς νομικοῦ προσώπου διὰ τὸν περὶ Σιδήρου καὶ Χάλυθος ἐπάνω στὰς γνωστὰς ἀρχὰς τῆς Public Corporation. Συνιστᾶ ἓνα Ἐθνικὸν Συμβούλιον, (National Board), καὶ, εἰς τὴν πραγματικότητά, ἡ ἰδιοκτησία τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς βιομηχανίας σιδήρου καὶ χάλυθος θὰ μεταβιβάσθῃ εἰς αὐτό. Ἀλλὰ, ἀντιθέτως ἀπ' ὅ,τι συνέβη μὲ τὸν ἀνθρακὰ, τὰς μεταφορὰς, τὸν ἠλεκτρισμὸν καὶ τὸ γκάζ, οὔτε τὰ κεφάλαια τῶν ἐθνικοποιουμένων ἐταιριῶν, οὔτε αἱ ἴδιαι αἱ ἐταιρίαι ἐνσωματοῦνται εἰς τὴν Corporation αὐτήν. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ νόμος ἀφήνει νὰ ὑφίστανται αἱ ἐπὶ μέρους ἐταιρίαι σιδήρου καὶ χάλυθος, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον, ἀντὶ νὰ ἀποτελῇ ἰδιοκτησίαν ἰδιωτῶν ἢ ἐταιριῶν, ἀνήκει κατὰ κυριότητα εἰς τὴν Corporation. Αἱ προηγούμεναι μετοχαὶ ἐξαγοράζονται ὑποχρεωτικῶς διὰ τῆς ἐκδόσεως εἰδικῶν μετοχῶν κεφαλαίου (British Iron and Steel Stock), καὶ ἡ Corporation αὐτὴ καθίσταται ἡ κυριαρχοῦσα ἐταιρία ἢ ὁποία κατέχει τὸ σύνολον τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐθνικοποιουμένων ἐταιριῶν. Αἱ ἐταιρίαι αὐταὶ θὰ ἦσαν γνωσταὶ ὡς Ἐταιρίαι Ἰδιοκτησίας τοῦ Δημοσίου (Publicly owned Companies) ἀλλὰ θὰ διετήρουν τὰς ἰδίας ἐμπορικὰς τῶν ἐπωνυμίας καὶ τὴν ἐξωτερικὴν τῶν ἐμφάνισιν.

14. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν μέθοδον ἐθνικοποιήσεως ἀπορρέουν ὄρισμένοι ἐνδιαφέρονται συνέπειαι. Πρῶτον, παραμένουν ἐν δράσει μονάδες διοικήσεως τῶν ἐταιριῶν αὐτῶν μὲ τὰς ἰδίας τῶν παραδόσεις καὶ τὴν συνέχισιν τῆς δράσεώς των ὅπως καὶ κατὰ τὸ παρελθόν. Δεύτερον, αἱ μέθοδοι ἐλέγχου ποῦ χρησιμοποιοῖ ἡ Corporation εἶναι συνήθως ἐκεῖναι ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν οἰουδήποτε μετόχου μὲ τὴν πλειοψηφίαν τῶν μετοχῶν. Τρίτον, ἂν καὶ αἱ ἐταιρίαι ὑπὸ ἐθνικοποίησιν θὰ ἦσαν γνωσταὶ ὡς Δημοσίας Ἰδιοκτησίας (Publicly owned Companies) δὲν πρόκειται νὰ διαφέρουν πολὺ εἰς τὴν οὐσιώδη νομικὴν των θέσιν ἀπὸ τὰς συνήθεις ἐταιρίας τὰς ὁποίας ρυθμίζει ὁ Νόμος περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν (Bl. Company Act, 1948). Οὕτω, θὰ πρέπει νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου περὶ Ἀνωνύμων Ἐταιριῶν ὡς πρὸς τὴν ὑποβολὴν τῶν λογαριασμῶν εἰς δημοσιότητα, τὴν σύγκλησιν τακτικῶν καὶ ἐκτάκτων γενικῶν συνελεύσεων, τὴν ὑπαρξιν καὶ δημοσίευσιν τῶν σχετικῶν καταστατικῶν κ.ο.κ.

Διὰ τὴν πάρωμεν ἓνα παράδειγμα, ἡ Ἑταιρία Thomas and Baldwin Ltd., θὰ συνεχίση ὡς καὶ πρότερον νὰ ἔχη διευθύνοντας συμβούλους (directors) καὶ μετοχικὸν κεφάλαιον καὶ θὰ ἀρύεται τὰς ἐξουσίας τῆς ἀπὸ τὸ Καταστατικὸν τῆς (τὸ Memorandum καὶ Articles of Association). Οἱ διευθύνοντες σύμβουλοι (directors) θὰ συνεχίζουσι νὰ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν μετόχων κατὰ τὴν ἐτησίαν Γενικὴν Συνέλευσιν. Ἀλλὰ, ὅταν ἀρχίση ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου, ἡ Ἑταιρία θὰ ἔχη ἓνα μόνον μέτοχον, τὴν Corporation τοῦ Σιδήρου καὶ Χάλυθος. (*).

Κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, ἡ Corporation θὰ ἔχη πᾶσαν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν διευθυνόντων συμβούλων καί, ἐφ' ὅσον τηρεῖ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου περὶ Ἀνω-νύμων Ἑταιριῶν, ὡς πρὸς τὸν διορισμὸν καὶ τὴν παύσιν αὐτῶν, θὰ δύναται νὰ διορίζη καὶ νὰ παύη οἰονδήποτε ἐπιθυμῆι.

15. Οὕτω δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν μίαν προοδευτικὴν κίνησιν πρὸς τὴν υἱοθέ-τησιν μικροτέρων μονάδων διευθύνσεως. Ὁ Νόμος τοῦ Ἐθνικοῦ κατήγγησε περὶ τὰς 800 ἰδιωτικὰς ἑταιρείας (ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 150 ἦσαν σημαντικῶν διαστάσεων) καὶ ἔθεσε τὴν δλην εὐθύνην ἐπὶ ἐνὸς μοναδικοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Ἐθνικοῦ Ἀνθρακος (National Coal Board). Εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον, ὁ Νόμος τοῦ Σιδήρου καὶ τοῦ Χάλυθος ἀφίνει τὰς ἑταιρίας νὰ ὑπάρχουσι ὡς ἀνεξάρτητοι μονάδες δράσεως, ὑποκει-μεναι μόνον εἰς τὸν ἔλεγχον μιᾶς ἐπὶ κεφαλῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρίας. Αὐτὸ πού ἐίναι σημαντικὸν καὶ ἀναμφισβήτητον, εἶναι ὅτι τὸ πρόβλημα τοῦ ὄγκου δὲν εἶχε μελε-τηθῆ ἐπαρκῶς. Δὲν ὑπάρχει ἀκόμη μεγάλη πείρα εἰς τὴν διευθύνσιν μεγάλων μο-νάδων. Τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Ἐθνικοῦ Ἀνθρακος, ἢ ἡ Ἐπιτροπὴ Μεταφορῶν, ἔχουσι περὶ τοὺς 800 000 ὑπαλλήλους τὸ κάθε ἓν. Μόνον οἱ διοικοῦντες στρατὸν κατὰ τὴν περίοδον πολέμου θὰ ἤμπορουσαν νὰ ἔχουσι κάποιαν ἰδέαν τοῦ μεγέθους τῶν προβλημάτων.

Ἀκόμη καὶ μικρότεροι μονάδες ἀπὸ τὰ ἔθνικὰ συμβούλια, εἰς τὰς περισσο-τέρας περιπτώσεις εἶναι μεγαλύτεραι ἀπὸ κάθε ἄλλην μονάδα πού ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἐν λόγῳ βιομηχανίαν πρὸ τῆς ἐθνικοποιήσεως.

Ἡ ἀποκέντρωσις δὲν εἶναι ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεός. Ὑπάρχουσι πάντα τρεῖς παράγοντες οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπικίνδυνοι εἰς τὴν ἀποκέντρωσιν. Πρῶτον, ὁ οἰκονομ-ικὸς ἔλεγχος, ὁ ὅποιος τείνει εἰς τὸ νὰ προκαλῆ λεπτομερυστάτην ἔρευναν ἐπὶ τῶν μικροτέρων ἀκόμη κοινδυλίων τῶν ἐξόδων ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων διὰ τὸ σύνολον τοῦ προϋπολογισμοῦ. Δεύτερον, ὁ πόθος διὰ μίαν ὁμοιομορφίαν ἐπὶ ἔθνικῆς βάσεως, πρᾶγμα πού ὀδηγεῖ εἰς τὸν φόβον ὅτι αἱ ἐπὶ μέρους τοπικαὶ ἀποφάσεις πιθανόν νὰ ὀδηγήσουσι εἰς ἀνωμαλίας ἢ διαφορὰς μεταξὺ διαφόρων μονάδων εἰς τὴν δλην ὀργά-νωσιν. Τρίτον, ὁ πειρασμὸς, πάντα παρῶν εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς χαμηλότερον διοικητικὸν ἐπίπεδον, νὰ παραπέμπουσι εἰς ἀνωτέραν καὶ πλέον ὑπεύθυνον Ἀρχὴν τὰ προβλήματα πού προκαλοῦν ἀμηχανίαν. Ἐπὶ πλέον, τὸ μέγεθος τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν καὶ ὁ ὄγκος τῶν προβλημάτων ὀργανώσεως, μετὰ τὴν δημιουργίαν περιπλοκῶν ἀρμοδιοτήτων καὶ ὀργάνων, καθιστᾷ πολλὰ ζητήματα τουλάχιστον δυσνόητα. Εἶναι δύσκολον ἐπίσης νὰ καθορισθῆ ἐπακριβῶς ἡ εὐθύνη τῶν ἐπὶ μέρους ὀργάνων.

(*) Ὑπὸ τὸ καθεστὼς τοῦ Νόμου περὶ Ἀνωνύμων Ἑταιριῶν, μία ἑταιρία πρέπει νὰ ἔχει τουλάχιστον ἐπτά μετόχους διὰ νὰ γραφῆ ὡς Public Company. Ὁ Νόμος περὶ Iron and Steel ἔμειωσε τὸν ἀριθμὸν εἰς ἓνα εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν δημοσίας ἰδιοκτησίας Ἑται-ριῶν Σιδήρου καὶ Χάλυθος.

Τὰ προβλήματα, ἐν τούτοις, αὐτὰ τῆς ὀγκώδους ὀργανώσεως εἶναι ἀκόμη πολὺ νέα διὰ νὰ ἐπιτρέψουν τελειωτικὰς κρίσεις καὶ συμπέρασματα. Ὅ,τι ἀνεπτύξαμεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἀνωτέρω, ἀποτελεῖ μίαν ἀπλήν ἀνάλυσιν τῶν προβλημάτων ποὺ ἀντιμετωπίζουσι τὰ ἐθνικοποιημένα αὐτὰ συμβούλια καὶ ὄχι κριτικὴν τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζουσι τὰ προβλήματα.

Δὲν θὰ εὐρισκόμεθα ὁμῶς μακρὰν τῆς ἀληθείας ἐὰν ἐλέγομεν ὅτι αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις συνεπάγονται μίαν στροφὴν τῆς πολιτικῆς τῶν ἐθνικῶν συμβουλίων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ περιορισμοῦ τῆς δράσεώς των ἐπὶ θεμάτων γενικῆς μάλλον πολιτικῆς, τῆς εὐθύνης ἀφιεμένης οὐσιαστικῶς εἰς τὰ περιφερειακὰ ἢ τοπικὰ Συμβούλια.

Τὰ ἐθνικὰ συμβούλια θὰ εὐρεθοῦν νὰ καταγίνονται μᾶλλον μὲ τὰς διαπραγματεύσεις ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, λόγου χάριν, ὅταν αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ ρυθμισθοῦν ἐπὶ μιᾶς καθολικωτέρας ἐθνικῆς δάσεως. Θὰ ἀπασχολῶνται μὲ τὸν συντονισμόν τῶν σχεδίων δι' ἐπεκτάσεις συνεπαγομένας μεταβολὰς τῆς μορφῆς τοῦ χρησιμοποιομένου κεφαλαίου, διὰ μεγάλης πνοῆς τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας, διὰ τὴν χάραξιν τῆς πολιτικῆς τῶν τιμῶν καὶ διὰ τὸν διορισμόν τῶν καταλλήλων προσώπων εἰς τὰς ὑπευθύνους θέσεις. Φυσικά, ἡ περαιτέρω ἐπιβλέψις καὶ ὁ συντονισμὸς τῆς δραστηριότητος τῶν βασικῶν αὐτῶν μονάδων, ἀνήκει εἰς τὸν ὑπουργὸν καὶ εἰς τοὺς εἰδικούς τοῦ ὑπουργείου του, οἱ ὅποιοι θὰ τὸν καθοδηγοῦν ἐπὶ τῶν σοβαρῶν σχετικῶν θεμάτων. Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ εἶναι καὶ πάλιν γενικαὶ καὶ χρειάζονται πιθανῶς ὠρισμένας ἀποκλίσεις, καθ' ὅσον ἐρευνοῦμεν τὰς καθ' ἕκαστον ἐθνικοποιημένας βιομηχανίας.

Ἄλλὰ τὰ ἐπὶ μέρος προβλήματα ποὺ γεννῶνται ἐκ τῆς ἐθνικοποιήσεως δὲν σταματοῦν εἰς τὴν ὀργανικὴν ἀποψιν, παρὰ τὴν μεγίστην τῆς σπουδαιότητα. Ἡ πολιτικὴ τῶν τιμῶν ὑπὸ τὸ καθεστὼς τῆς ἐθνικοποιήσεως μιᾶς βιομηχανίας εἶναι ἓνα σοβαρὸν θέμα. Ἐὰν ὁ καταναλωτὴς πρόκειται νὰ ἐξυπηρετηθῆ ἀπὸ τοιαύτας βιομηχανίας, θὰ πρέπει αἱ τιμαὶ τῶν διαφορῶν ὑπηρεσιῶν νὰ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ σχετικὰ ἔξοδα. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν μεταφορῶν ἔχομεν εἰδικὸν δικαστήριον (Transport Tribunal) διὰ τὴν προστασίαν τῶν καταναλωτῶν, ἐναντίον ὑπερβολικῶν τιμῶν, μεροληψιῶν, ἐλλειπῶν καὶ ἐλαττωματικῶν ὑπηρεσιῶν, καὶ θὰ ἦτο πρόσφορος ἡ καθιέρωσις καὶ ἄλλων ὁμοίων δικαστηρίων τοιαύτης μορφῆς διὰ τὰς λοιπὰς ἐθνικοποιημένας βιομηχανίας.

Ἄλλο ἓνα ἀκόμη θεμελιώδες πρόβλημα εἶναι αἱ ἐργατικαὶ σχέσεις ὑπὸ καθεστὼς ἐθνικοποιήσεως. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ τελικὴ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία ὀλοκλήρου τοῦ πειράματος τῶν ἐθνικοποιήσεων θὰ ἐξαρτηθῆ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ὡς πρὸς τὸ ἔμφυχον ὕλικόν. Θὰ πρέπει νὰ σταματήσῃ ἡ νοοτροπία τοῦ ἀνευθύνου ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν ὅταν ἐργάζονται διὰ λογαρισμόν τοῦ δημοσίου, καὶ ὄχι διὰ τὸν συγκεκριμένον ἰδιώτην — ἐργοδότην. Θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν νέοι τρόποι αὐξήσεως τοῦ ἐνδιαφέροντός των διὰ τὴν ἀποδοτικότητα τῆς βιομηχανίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀπασχολοῦνται. Αὐτὰ προϋποθέτουσι πλήρη ἀποσχόλησιν καὶ μεταβολὴν τῆς νοοτροπίας τῶν Ἐργατικῶν Ἐνώσεων μὲ τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς πατροπαράδοτου ἐχθρότητος τῶν Ἐργατικῶν ἐναντι τῶν Ἐργοδοτικῶν Ἐνώσεων.

Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐθνικοποιήσεων, περαιτέρω, πρέπει νὰ καθορίζεται ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀπαιτοῦν μεγάλον βαθμὸν προσαρμο-

στικότητα εις τὰς συνθήκας τῆς ἀγορᾶς, καὶ προσαρμογὴν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ξένων ἀγορῶν, δὲν φαίνονται κατάλληλαι δι' ἔθνικοποίησιν. Ἡ μελέτη καὶ ἔρευνα τῶν προβλημάτων τῆς ἔθνικοποιήσεως, ὅπως αὐτὰ πού εὑρον τὴν πρακτικὴν τῶν ἐφαρμογῶν εἰς τὴν Μεγ. Βρετανίαν, δοθηθεὶ εἰς τὴν πληρεστέραν ἐνημερότητα τῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὰ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ πειράματα πού ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὸν τοῦ αἰῶνος μας. Αὐτὸ πού ὁ ἀντικειμενικὸς κριτὴς θὰ πρέπει νὰ τονίσῃ, εἶναι ὅτι θὰ πρέπει νὰ εὐρεθῆ ἀποτελεσματικὸς τρόπος ἐλέγχου τῶν ἐπικινδύνων καὶ ἀναχρονιστικῶν μονοπωλίων ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς καθαρᾶς ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἄλλὰ καὶ θὰ πρέπει, ὑπὸ καθεστῶτα ἔθνικοποιήσεως, νὰ εὐρεθῶν οἱ τρόποι ἐκεῖνοι πού θὰ ἀντικαταστήσουν τὰ παντοδύναμα κίνητρα ἐμπορικῶν κέρδους. Θὰ πρέπει συνεχῶς νὰ ἀναθεωρῶνται καὶ νὰ κλυτερεύουν αἱ ἀρχαὶ ὀργανώσεως, ν' ἀποφεύγονται τὰ ὑψηλὰ ἐξόδα καὶ ὁ ὑπερβολικὸς ἀριθμὸς τοῦ προσωπικοῦ. Θὰ πρέπει νὰ λυθῆ τὸ πρόβλημα τῆς ὑπερβολικῆς συγκεντρωτικότητος καὶ τῆς ἀνελαστικότητος τῶν κυβερνήσεων τὴν συγκεκριμένην βιομηχανίαν σωματίων.

Θὰ ἦτο ὑπερβολικὸν νὰ ἐνομιζέτο ὅτι αὐτὰ τὰ ὀλίγα συμπληρώνουν τὸ θέμα τῆς ἔθνικοποιήσεως. Δὲν διστάζω νὰ εἶπω ὅτι εἶναι ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα σημερινὰ οἰκονομικὰ καὶ ὀργανωτικὰ θέματα, καὶ θὰ ἦτο ἀφελῆς αὐτὸς ὁ ὅποιος θὰ ἰσχυρίζετο ὅτι συλλαμβάνει πλήρως τὴν σημασίαν τῶν καὶ τὸ μέγεθός των. Ἐν τούτοις νομίζομεν ὅτι καὶ αἱ ἀπλαῖ αὐταὶ σκέψεις θὰ δώσουν μίαν ἀφορμὴν καὶ εἰς τὸν τόπον μας διὰ τὴν μελέτην αὐτῶν τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια φυσικὰ δὲν ἔχουν τὸν ὄγκον καὶ τὴν βαρύτητα αὐτῶν πού εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ Μεγ. Βρετανία.

Β. Ἡ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Εἰς τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἐπίσης, τὰ ἐφαρμοσθέντα μέτρα παρουσιάξουν ἀξιόλογον ἐνδιαφέρον. Πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ φάσμα τῆς ἀνεργίας ἐτρόμαξε ὄχι μόνον τὴν ἐργατικὴν ἀλλὰ καὶ τὰς μεσαίας ἀγγλικὰς τάξεις. Λίγους μῆνες χωρὶς ἐργασίαν, λίγες ἐβδομάδες ἀσθενείας, ἓνα ἀτύχημα, καὶ ἡ βάσις τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας ἠμποροῦσε νὰ γκρεμισθῆ σὰν χάρτινος πύργος. Μὲ αὐτὰς τὰς πικρὰς ἀναμνήσεις, ὁ ἀγγλικὸς λαὸς ἐδέχθη τὸ Σχέδιον Beveridge (πού ἐδημοσιεύθη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου), χωρὶς καμμίαν ἐπιφυλακτικότητα. Ἦδη καὶ τὰ τρία πολιτικὰ κόμματα εἶχον δεῖξει ἀπειρον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ τὸ Ἐργατικὸν Κόμμα πού εὐρέθη εἰς τὴν ἐξουσίαν ἔσπευσε νὰ δώσῃ νομικὴν ἰσχὴν εἰς ὄρισμένα σχέδια, τὰ ὅποια εἶχον ἐν πολλοῖς μελετηθῆ πρὸ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, καὶ εἶχε σφυγμομετρηθῆ κατὰ κάποιον τρόπον ἢ ἀντιδρασίς τοῦ κοινού. Ἐν τούτοις δὲν ἔλειψε ἐδῶ ἡ σχετικὴ πολιτικὴ ἐκμετάλλεσις, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ συντηρητικὴ ἀντιπολίτευσις δὲν ἀντετάχθη σοβαρῶς εἰς τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν, περιορισθεῖσα νὰ ἀσκήσῃ σημαντικὴν πίεσιν μόνον κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ Νομοσχεδίου περὶ Ἐθνικῆς Ὑπηρεσίας Ὑγείας, (National Health Service).

2. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, τὴν 5 Ἰουλίου 1948, ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ σειρά νομοθετημάτων πού μετέβαλον κυριολεκτικῶς τὰς βάσεις τῆς μέχρι τοῦδε κοινωνικῆς πολιτικῆς καὶ ἀπετέλεσαν τὸ ὑπόδειγμα διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ συγχρόνου

Κράτους, ως Κράτους Προνοίας (Welfare State). Οί νόμοι αὐτοί εἶναι οἱ ἑξῆς : Περὶ Ἐθνικῆς Ἀσφαλίσεως (National Insurance Act, 1946), συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ νόμου περὶ Ἀσφαλίσεως κατὰ βιομηχανικῶν ἀτυχημάτων (Industrial Injuries Act, 1946), ὁ νόμος περὶ Οἰκογενειακῶν παροχῶν (Family Allowances), ὁ περίφημος νόμος περὶ Ἐθνικῆς Ὑπηρεσίας ὑγείας (National Health Service Act, 1946) καὶ ὁ νόμος περὶ Ἐθνικῆς Βοηθείας (National Assistance Act, 1948). Τὸ σύνολον τῶν νομοθετημάτων αὐτῶν ἀπετέλεσεν ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα θέματα τοῦ Βρετανικοῦ Ἔθνους εἰς τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως, ἕνα θέμα πού προεκάλεσε τὸν θαυμασμόν ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐπισκέψεις εἰδικῶν ἀπὸ πολλὰς προηγμένας χώρας, διὰ νὰ παρακολουθήσουν εἰς τὰς λεπτομερείας των καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τὰ ἐνδιαφέροντα αὐτὰ κοινωνικὰ πειράματα.

Διὰ νὰ ἀναλύσωμεν τὰ νομοθετήματα αὐτά, δὲν μᾶς ἐπαρκεῖ ὁ χρόνος. Ἐν τούτοις, ἐσκέφθην ὅτι θὰ ἦτο πλέον κατατοπιστικόν, ἐὰν ἀνέλυον δι' ὀλίγων τὸν καθολικὸν καὶ βασικὸν νόμον περὶ Ἐθνικῆς Ἀσφαλίσεως.

3. Καὶ πρῶτον, ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Σχεδίου διὰ τὴν Ἐθνικὴν Ἀσφάλειν ; Ἐναντι τακτικῶν ἐβδομαδιαίων εἰσφορῶν, τὸ Σχῆδιον προβλέπει τὴν καταβολὴν χρηματικῶν ποσῶν τοῖς μετρητοῖς εἰς περίπτωσιν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ἀσθενείας, ἀτυχήματος, ἀνεργίας καὶ χηρείας. Καταβολὰς τοῖς μετρητοῖς κατὰ τὴν γέννησιν τέκνου καὶ εἰς περίπτωσιν θανάτου, καὶ συντάξεις δι' ἀνιτικἀνότητα πρὸς ἐργασίαν. Τὸ Σχῆδιον αὐτὸ εἶναι ὁ π ο χ ρ ε ω τ ι κ ὸ ν καὶ παίρνει τὴν θέσιν παλαιωτέρων μερικῶν Σχεδίων κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως τὰ ὁποῖα καταργεῖ. Τὰ ἀναγκαῖα χρηματικὰ ποσὰ διὰ τὴν καταβολὴν τῶν ἐπιδομάτων αὐτῶν προέρχονται ἐν μέρει ἀπὸ ἐβδομαδιαίας εἰσφορᾶς ὑπὸ τῶν ἠσφαλισμένων καὶ τῶν ἐργοδοτῶν των καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τὸ Κράτος, ἐκ τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ.

4. Ποῖοι εἶναι οἱ εἰσφέροντες. Γενικῶς, κάθε ἄτομον πού ζῆ εἰς τὴν Μεγ. Βρετανίαν, ἄνω τῶν 15 ἐτῶν, κατέστη ἠσφαλισμένον τὴν 5ην Ἰουλίου 1948 καὶ ἀνήκει εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἀκολουθοῦσας τρεῖς κατηγορίας, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε ἐν ᾧψει ὅταν μελετῶμεν τὸν νόμον.

Κ α τ η γ ο ρ ῖ α 1. Πρόσωπα προσφέροντα προσωπικὰς ὑπηρεσίας. Αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται δι' ἕνα ἐργοδοτὴν ὑπὸ μίαν μορφήν μισθώσεως ὑπηρεσιῶν ἢ εἶναι ἀμειβόμενοι μαθητευόμενοι. Οἱ περισσότεροι μισθοσυντήρητοι καὶ ἐργάται ἀνήκουν εἰς τὴν πρώτην αὐτὴν κατηγορίαν. Κ α τ η γ ο ρ ῖ α 2. Αὐτοαπασχολούμενα πρόσωπα. Τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα πού ἐργάζονται διὰ λογαριασμόν των καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται ἐπὶ κέρδει ἄλλ' ὄχι ὑπὸ τὸν ἔλεγχον ἐργοδοτοῦ. Κ α τ η γ ο ρ ῖ α 3. Μὴ ἐργαζόμενα πρόσωπα. Κάθε ἄτομον μὴ ἀνήκον εἰς τὴν κατηγορίαν 1 ἢ 2, ἀλλὰ : α) Ὑπανδρὸι γυναῖκες, μὴ ἐργαζόμεναι ἐκτὸς τῆς ἰδίας των οἰκίας καὶ ἀπέραν τῶν οἰκιακῶν ἀπασχολήσεων, δὲν θὰ συνεισφέρουν καὶ ἐπομένως δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἐγγραφή των, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι ἤδη ἠσφαλισμένοι διὰ σύνταξιν καὶ ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχίσουν. Ἄλλαι ὕπανδροι γυναῖκες ἔχουν τὴν δυνατότητα ὀρισμένης ἐκλογῆς. β) Ἄνδρες οἱ ὁποῖοι τὴν 5 Ἰουλίου 1948 ἦσαν 65 ἐτῶν καὶ ἄνω καὶ γυναῖκες 60 ἐτῶν καὶ ἄνω, συνήθως δὲν καταβάλλουν εἰσφορὰς, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάγωνται εἰς τὴν κατηγορίαν 1, καὶ τότε μόνον δι' ἀσφάλειν διὰ βιομηχανικὰ ἀτυχήματα.

Ἐπομένως κάθε πρόσωπον ἄνω τῶν 15 ἐτῶν, μὴ περιλαμβανόμενον εἰς τὰς ομάδας α καὶ β, πρέπει νὰ ἐγγραφῆ δι' ἀσφάλισιν καὶ νὰ ἐγγραφῆ μόνον ἄπαξ. Εἰς τὴν πρᾶξιν, τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, τὰ γραφεῖα ἐργασίας ἢ τὸ εἰδικὸν Γραφεῖον Ἐθνικῆς Ἀσφαλίσεως, προσέφερον ἐντυπα ἐγγραφῆς τὰ ὁποῖα οἱ ἀσφαλισμένοι συνεπλήρωναν καὶ ἔστειλαν ἀμέσως εἰς τὸ πλησιέστερον Γραφεῖον Ἐργασίας. Τὸ Σχέδιον προβλέπει διὰ τὴν δημιουργίαν εἰδικῶν Γραφείων Ἐθνικῆς Ἀσφαλίσεως τὰ ὁποῖα θὰ ἀπετέλουν ἕνα πυκνὸν δίκτυον σταθμῶν ὅπου οἱ ἠσφαλισμένοι θὰ ἠδύναντο νὰ λύσουν κάθε ἀπορίαν των καὶ νὰ λαμβάνουν τὰ εὐεργετήματα. Φυσικὰ, εὐκολον δὲν ἦτο νὰ δημιουργηθῆ τὸ δίκτυον αὐτὸ ἀμέσως, ἀλλὰ σημαντικὴ πρόοδος ἔχει ἤδη ἐπιτελεσθῆ. Ἡ εἰσφορά πρέπει γενικῶς νὰ καταβάλλεται καθ' ἑβδομάδα, ἀναλόγως μὲ τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἠσφαλισμένος τὴν ἑβδομάδα ἐκείνην. Ἡ καταβολὴ γίνεται δι' ἐνόμηων Ἐθνικῆς Ἀσφαλίσεως, ποὺ ἐπικολῶνται ἐπὶ εἰδικῆς καρτέλλας καὶ ἀγοράζονται μόνον ἀπὸ τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα. Διὰ τοὺς ἠσφαλισμένους τῆς πρώτης κατηγορίας, ἡ φροντίς αὐτῆ ἀνήκει εἰς τὸν ἐργοδότην, ἂν καὶ δύναται αὐτὸς ν' ἀφαιρέσῃ τὴν εἰσφορὰν τοῦ μισθοῦ τοῦ ἀπὸ τὰς ἑβδομαδιαίας του ἀποδοχάς. Τὸ ἔτος ὑπολογίζεται ἀπὸ Ἰουλίου εἰς Ἰούλιον καὶ αἱ καρτέλλαι ἀνταλλάσσονται μὲ νέας κάθε Ἰούλιον.

5. Εὐεργετήματα. Ἡ ἀσφάλισις καλύπτει τὰς περιπτώσεις ἀσθενείας ἀνεργίας, ἐργατικῶ ἀτυχήματος, συντάξεως μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ἐργασίας, ἐφ' ἄπαξ εἰς περίπτωσιν θανάτου, τοκετοῦ καὶ χηρείας. Ὅλαι αὗται, ὅμως, αἱ περιπτώσεις δὲν ἐφαρμόζονται ἀδιακρίτως ἐπὶ παντὸς ἠσφαλισμένου, ἀλλ' ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς κατηγορίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ὁ ἠσφαλισμένος. Οὕτω, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν κατηγορίαν 1 καλύπτονται δι' ὅλας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις, οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν κατηγορίαν 2, δι' ὅλας ἐπίσης τὰς περιπτώσεις πλην τῶν ἐπιδομάτων ἀνεργίας καὶ ἐργατικῶν ἀτυχημάτων. Τέλος, ἡ κατηγορία 3 εὐεργετῆται μόνον εἰς τὰς περιπτώσεις συντάξεως μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ ἐφ' ἄπαξ εἰς περίπτωσιν θανάτου καὶ χηρείας.

Κατόπιν βεβαιώσεως, συμφώνως πρὸς εἰδικὴν διαδικασίαν, τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ἀσφαλιστικοῦ κινδύνου, ὁ ἠσφαλισμένος εἰσπράττει τοῖς μετρητοῖς τὸ σχετικὸν ἐπίδομα καὶ μεγάλη φροντίς καταβάλλεται ὅπως ἀποφεύγηται διπλῆ καταβολή, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ λαμβάνῃ δύο ἐπιδόματα συγχρόνως, ἔστω καὶ ἂν συντρέχουν παράλληλοι λόγοι. Αἱ ἀξιώσεις διὰ τὰ καθ' ἕκαστον ἐπίδομα ρυθμίζονται ὑπὸ εἰδικῶ ὑπαλλήλου (Insurance officer) ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀσφαλείας. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ ἠσφαλισμένος δὲν μείνῃ ἱκανοποιημένος μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὑπαλλήλου τούτου, δύναται ν' ἀπευθυνθῆ ὑπὸ τύπον ἐφέσεως εἰς ἕν ἀνεξάρτητον τοπικὸν Δικαστήριον Ἐφέσεων, εἰς ὄρισμένας δὲ περιπτώσεις ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς εἰδικὸν ἐπίτροπον ὀριζόμενον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀπόφασις εἶναι ὀριστικὴ καὶ ἀνέκκλητος. Ὅρισμέναι περιπτώσεις ρυθμίζονται ὑπὸ εἰδικῶ Ἰατρικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ὁποῦ ὅμως ἐπίσης αἱ ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἐφεσιν ἐνώπιον εἰδικῶ Ἰατρικοῦ Δικαστηρίου Ἐφέσεων. Ἀμφισβητήσεις, σχετικῶς μὲ τὰς καταβαλλόμενας εἰσφοράς ὑπὸ τῶν ἠσφαλισμένων, λύονται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ, μὲ δικαίωμα ἐφέσεως ἐπὶ νομικῶν σημείων ἐνώπιον τῶν κοινῶν δικαστηρίων (High Court ἢ Court of Session διὰ τὴν Σκωτίαν).

6. Δὲν θὰ σὰς ἀπασχολήσω περισσότερο μὲ λεπτομερείας ἐπὶ ἄλλων μέτρων κοινωνικῆς πολιτικῆς. Θὰ ἤθελα, ὅμως, νὰ τονίσω μερικὰς βασικὰς μεταβολὰς ποὺ ἐπῆλθον εἰς τὴν δλην σύλληψιν τῆς ἀνάγκης προστασίας τῶν μισθωτῶν δι' ἀτύχηματα προξενηθέντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας των. Οὕτω, διὰ πρῶτην φορὰν (βλ. τὸν παλαιὸν νόμον Workmen's Compensation Act, 1925) μεταφέρεται εἰς τὸ Κράτος, ἀντὶ τοῦ ἐργοδότη, ἢ εὐθὺν δι' ἀποζημιώσιν. Μεταμορφοῦται, κατόπιν, ἡ προσωπικὴ ἐνοχικὴ ἀπαίτησις τοῦ ἐργάτου ἐναντίον τοῦ ἐργοδότη του εἰς ἓν τμήμα τῶν κοινωνικῶν υπηρεσιῶν τοῦ Κράτους καί, κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν, αἱ διαφοραὶ αὐταὶ ἐκφεύγουν ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν κοινῶν δικαστηρίων. Τέλος, καλύπτονται ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι, ἀνεξαρτήτως τῆς φύσεως τῆς ἐργασίας των, ἢ δὲ ἀποζημιώσις πληρώνεται ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν εἰσφορῶν ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν, τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τοῦ Κράτους. Καί, τὸ σπουδαιότερον ἴσως ὅλων, ἀπὸ ἀπόψεως καθαρῶς νομικῆς: Ὑπὸ τὸ παλαιὸν καθεστῶς τοῦ νόμου, ὁ ζημιωθεὶς ἔφερε τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, ὑποχρεούμενος ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὸ ἀτύχημα ἔλαβε χώραν ἐπ' εὐκαιρίᾳ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας του. Ὁ νέος νόμος ἀνατρέπει αὐτὸν τὸν κανόνα καὶ δημιουργεῖ τεκμήριον ὑπὲρ τοῦ ἐργαζομένου, δηλαδὴ ὅτι: ἐὰν ὁ ἐργαζόμενος ὑποστῇ ἓνα ἀτύχημα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας του, τεκμαίρεται ὅτι τοῦτο προῆλθε καὶ προεκλήθη ἐκ τῆς ἀπασχολήσεώς του ταύτης, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ ρητὴ ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἀντιθέτου. Καὶ ἐδῶ οἱ ἐργάται ἔπαυσαν νὰ χρειάζωνται τὴν συνδρομὴν τῶν δικαστηρίων. Ἀπευθύνονται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀσφαλίσεως καὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα ἐφέσεως ἐνώπιον ἀνεξαρτήτου εἰδικοῦ δικαστηρίου.

7. Εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα μέτρα πρέπει νὰ ἀναφερθῇ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ὑπηρεσία Ὑγείας, ἡ ὁποία καλύπτει κάθε πρόσωπον εὐρισκόμενον ἐπὶ τοῦ βρετανικοῦ ἐδάφους, ἔστω καὶ ὡς ἐπισκέπτῃς, καὶ τοῦ παρέχει παντὸς εἶδους ἰατρικὴν περίθαλψιν δωρεάν. Τὸ Σχῆδιον αὐτὸ εἶναι πράγματι μεγάλου ποσῶν καὶ φιλόδοξον. Ἡ ἀνάλυσις του, δυστυχῶς, δὲν ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ ἐδῶ, ἀλλὰ πρέπει νὰ τονισθῇ ὅτι, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἡ Μεγ. Βρετανία ἔχει τὴν παγκόσμιον πρωτοπορίαν.

8. Αὐτὴ εἶναι, ἐν ὀλίγοις, ἡ σκιαγραφία τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς ποὺ ἐφήρμοσεν ἡ Μεγ. Βρετανία κατὰ τὰ τόσον κρίσιμα ἔξ μεταπολεμικὰ ἔτη. Κράτος σημαντικῶς προηγμένον εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα, διετήρησε, παρὰ τὰς ἐθνικοποιήσεις, τὸν χαρακτήρα μιᾶς οἰκονομίας μικτῆς. Μὴ ἀναζητήσετε νὰ δώσετε ὀνομασίας καὶ αὐστηροὺς ἐπιστημονικοὺς χαρακτηρισμοὺς εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ μέτρα. Τὰ εἶπαν Σοσιαλισμόν, δὲν εἶναι Σοσιαλισμὸς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ποὺ γίνεται ἀντιληπτὸς εἰς τὴν Εὐρώπῃν. Διετήρησαν ἓνα σύστημα μὲ ἀπειρον εὐλυγισίαν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι εἶναι ἱκανὸν νὰ προσαρμοζῇ τὴν χρησιμοποιοῦμεν ἄμεθον εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς συνθήκας ἐκάστου κλάδου ἢ κατηγορίας παραγωγῆς. Ἐνα σύστημα προοδευτικόν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι δύναται προοδευτικῶς νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ μίγματος αὐτοῦ, ὅπως ἐπιβάλλουν διαδοχικοὶ πειραματισμοὶ καὶ νέαι ἐμπειρίαι. Τέτοια βαθμιαία καὶ ἐμπειρικὴ κίνησις εἰς τὴν σφαῖραν τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας συμβαδίζει ἀρμονικὰ μὲ τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Δημοκρατίας εἰς τὸ πολιτικὸν πεδῖον. Ἡ Δημοκρατία, ὅπως τουλάχιστον τὴν ἀντιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἀγ-

γλιαν, είναι ή μέθοδος διακυβερνήσεως διά τής συζητήσεως, μιᾶς συζητήσεως πού ἀπασχολείται και ἀναφέρεται εἰς τὰ προβλήματα ὅπως αὐτὰ προβάλλουν πρὸς συζήτησιν, και προσπαθεῖ νὰ εὕρη τὰς ἐμπειρικός ἐκείνας λύσεις αἱ ὁποῖαι συμφιλιώνουν και ἀναμιγνύουν τὰς διαφόρους ἀπόψεις πού ἀνεφάνησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συζητήσεως. Ἐνα σύστημα μικτῆς οἰκονομίας και ἕνα δημοκρατικὸν σύστημα, εἶναι φυσικὸν νὰ συνυπάρχουν. Ἡ Μεγ. Βρετανία ἐξῆσε τὴν δραματικὴν ἀντίθεσιν τοῦ ἀπείρου πλοῦτου και τῆς ἀπειρης φτώχειας. Χωρὶς ἐντυπωσιακὰς ἐπαναστάσεις, εἰσῆλθον οἱ Ἄγγλοι εἰς τὴν μικτὴν οἰκονομίαν και ἐτόνισαν ἐσχάτως τὴν σημασίαν τοῦ δημοσίου παράγοντος εἰς πολλὰς ἐκφάνσεις τῆς οἰκονομικῆς και κοινωνικῆς δραστηριότητος. Καὶ ἐδῶ ὅμως, βαδίζοντες εἰς νέους και ἀγνώστους δρόμους, δὲν παρεσύρθησαν εἰς ἀκρότητα· ὁ μέσος δρόμος, ἡ περίφημος *via media anglica*, τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὴν συμφιλίωσιν και τὸν συμβιβασμόν. Εἶναι ὁ δρόμος πού ὁ βρετανικὸς λαὸς ἀνέκαθεν ἐπροτίμησε. Ἡ Δημοκρατία, ἐκεῖ, ταυτίζεται μὲ τὸ μέτρον, μὲ τὴν ἰσορροπίαν. Μίαν ἰσορροπίαν μεταξὺ τῆς ὀργανωτικῆς δυνάμεως τοῦ Κράτους και τῆς ζωηρᾶς ὀρμῆς τοῦ ἐλευθεροῦ ἰδιώτου. Αὐτὸ πού θὰ ἀποελέση τὸν θρίαμβον τῆς Δημοκρατίας, ἤρχισεν ἤδη εἰς τὴν Μεγ. Βρετανίαν. Ἡ πολιτικὴ Δημοκρατία ἀπλώνει ἤδη τὸ χέρι της εἰς τὴν οἰκονομικὴν Δημοκρατίαν, και αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα τῶν μέτρων τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς διὰ τὰ ὁποῖα ὠμίλησα. Ἀνέφερα ἐπίσης, εἰς τὴν ἀρχήν, τὴν λυπηρὰν σημερινὴν θέσιν τῆς Μεγ. Βρετανίας εἰς τὴν διεθνή οἰκονομικὴν σκηνήν, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς νέας ἐξοπλιστικῆς προσπάθειας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια ὥστε αὐτὸ πού ἤρχισε νὰ μὴ μαρνανθῇ. Καὶ νέαι θυσίαι δείχνουν ὅτι ὁ βρετανικὸς λαὸς εἶναι ἀποφασισμένος νὰ διατηρήσῃ αὐτὴν τὴν νέαν προσθήκην εἰς τὴν πατροπαράδοτον ἐλευθερίαν του. Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀπλοῦ ἀνωτάτου ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἀνεργίας και τῆς πενίας, ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἀσθενείας και τῶν γηρατειῶν. Μίαν ἐλευθερίαν πού θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀληθῆ πνευματικὴν και ψυχικὴν ἀνύψωσιν, αὐτὴν πού θὰ φέρῃ τὴν ἀληθῆ κοινωνικὴν ἀδελφούσνην.

ΑΙ ΠΤΥΧΙΑΚΑΙ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΙΟΥΝΙΟΥ 1952 ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ἦρχισαν αἱ πτυχιακαὶ και τμηματικαὶ ἐξετάσεις Ἰουνίου 1952 τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν. Αὗται θὰ διεξαχθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου ἐντὸς τοῦ Ἰουνίου και κατὰ τὰς κάτωθι δι' ἕκαστον μάθημα ἡμέρας :

Πτυχιακαὶ ἐξετάσεις	τὴν 14	Γαλλικὰ	
τὴν 16	Πολιτικὴ Οἰκονομία	» 15	Οἰκον. Μαθηματικὰ
» 17	Βιομηχανικὴ Λογιστικὴ	» 16	Στενογραφία
» 18	Ἐμπορευματολογία	» 18	Φυσικὴ
» 19	Μηχανογνωσία - Ἠλεκτροτεχνία	» 20	Λογιστικαὶ Ἀσκήσεις
» 20	Ἐμπορικὸν - Ἐργατικὸν Δίκαιον	» 22	Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων
» 21	Ὀργάνωσις Ἐπιχειρ.-Ἐργοστας.	» 24	Γεωγραφία
» 22	Γενικὴ Λογιστικὴ	» 25	Πολιτικὴ Οἰκονομία
Τμηματικαὶ ἐξετάσεις Α' Ἔτους	» 27	Ἰδιωτικὸν Δίκαιον	
τὴν 12	Χημεία	» 28	Λογιστικὴ
» 13	Ἀγγλικά	» 29	Τεχνικὴ Ἐμπορίου
		» 30	Δημόσιον Δίκαιον